

Мене звати Степан. Мені дванадцять років. Я живу в Херсоні з мамою, татом і Кікі. Це мій хамелеон. Ще в мене є бабуся і друг Данило. Вони мешкають у селі, де я провів усе дитинство. Раніше був ще дідусь. Але він помер пів року тому. Мама каже, старенький був. А бабуся якось незрозуміло всміхається, виглядає у вікно, наче хто підслуховує, і шепоче про себе: «Ех, пішов...»

Данило живе в сусідній хаті, ні тата, ні діда в нього нема. Та й він «як наш», вважали дідо з бабою, відколи я себе пам'ятаю.

Данило завжди казав: «Дивний у тебе дід»... Але такого діда не мав ніхто. Здоровило, з добрим, спеченим на сонці обличчям і справжнім козацьким чубом. Він, звісно, шароварів не носив, але одягав білу сорочку навіть до роботи. Я часто спостерігав за дідом. Він завжди працював. А вечорами його височенна постать із скуйовдженим чубом здавалася майже казковою, ну як із мультика про козаків. Особливо коли він сидів під старою яблунею з важкими від плодів гілками,

які нагадували нам із Данилом дідові вуса. Тоді він кури́в цигарку. Але потім щоразу спльовував, кидав цигарку під ноги, гасив носакон черевика і казав: «От же ж гидота!». Не знаю, чи він справді так думав, чи хотів, щоб ми, малі, ніколи курити не пробували. А потім дід поважно примовляв: «Найважливіше, діти, в житті цьому — пам'ятати, хто ти».

Але то було, мабуть, єдине, що дід казав серйозно. Усе інше вилітало з його вуст, «як масний вареник» — дуже влучно і дотепно.

Дід завжди жартував і вмів говорити приказками.

Бувало, зайде зранку в кімнату і серйозно так скаже: «Ану, вставай, чоловіче, третій півень кукуріче!». А сам під вусами сміється.

Але найбільш чудернацьким дід Петро був, коли заходив у свою стодолу. Це було його місце, туди не завжди можна було навіть бабусі, а мамі — так узагалі зась.

Нас із Данилом він пускав.

У стодолі була купа цікавих речей, аж дух перехоплювало. Це ж був не якийсь із тих нудних музеїв, а справжнє сховище скарбів. Дід мав колекцію козацьких люльок (одну з них він закурював лише на свята). На тримачах на стіні висіли ножі з викарбуваними візерунками. Кожен із них щось означав, і дід дуже любив нам про них розказувати і в руки давав, а от на вулицю виносити — не можна, хоч убий. Бо баба побачить.

На ржавому гачку висів старий батіг, дід сплів його сам зі шкіри. І ким ми з Данилом себе тільки не уявляли, шмагаючи в дитинстві уявних ворогів дідовим батоном.

А ще дід мав усі на світі інструменти. Він акуратно розкладав їх у ящички на старому дерев'яному столі, який хитався і скрипів. «Та він ще сто літ простоїть!» — казав, бувало, про нього дід. І старе шкіряне сідло. Воно було важке і недобре пахло. А в сідлі — «все, що треба, аби козакові всенький степ переїхати». Там точно всередині щось зіпсувалося, ми з Данилом крутили носами, але дідові не признавалися. Бо хіба ми не козаки? Дід сідло беріг, бо мав улюблену кобилу Зірку. Бувало, закине старе сідло на коня і гайне за обрій. Тоді ми всі знали: діда до присмерку не чекай.

Коли діда не стало, і Зірка свій дух спустила.

Але була одна річ, яку чіпати нам із Данилом дід не дозволяв. І якщо ми вкотре скиглили і просили відімкнути замкнену на колодку стару-престару скриню, що стояла під столом, він грізно насуплював брови і казав: «Граєшся з вогнем! Діждешся іскор в очах!».

Тоді дід відсував скриню подалі й накривав рядном.

Бувало, міг насварити. Сильно насварити. Якось застав нас, коли ми з Данилом намагалися самі відімкнути колодку шпилькою, як у кіно бачили. Нагримав... і не пускав нас у стодолу три тижні. Та пробачив — лиш як усі буряки на городі висапали.

Одним словом, ми з Данилом добре втямили ще змалку: скриню з колодкою відмикати не можна. І край.

Тільки перед смертю, коли дід прихворів, на Святвечір тихенько обійняв мене за пічкою і мовив: «Синочку мій дорогий, час і тобі настав велику таємницю в серце прийняти і довіку берегти...»

Я чомусь одразу про скриню подумав. І не мав терпцю, аби відімкнути її і дізнатися ту «велику таємницю».

Але баба діда насварила, ключ від стодоли не дала, мовляв, дід слабий зовсім, а в стодолі холод псячий.

— Такий мороз, аж зорі скачуть! Куди вам оце проти ночі у стодолу перти, — сварила баба. — От зранку і підете собі.

Але на ранок діда не стало. Пішов на саме Різдво. Баба дуже плакала та біля могили все перепрошувала.

Я любив діда. Мені було зимно й сумно. «Якщо й помирати — то влітку», — подумав я, коли його хоронили на тому «псячому» морозі.

І все.

Але то був не останній раз, коли я бачив діда.

Історія ця трапилася влітку, шість місяців по його смерті.

Мама з татом привезли мене і Кікі з Херсону в село на літо. Вони поцілували мене, занесли в хату мої речі та й поїхали. Мене ж біля воріт чекав Данило. Мій вірний друг і по духу брат.